The Formation Process of Begging among Older Adults in Tehran

1- **Saeede Ebrahiminia**
PhD Student in Sociology, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

2- SeyedAlireza Afshani
PhD in Sociology, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran. (Corresponding Author)
afshanialireza@yazd.ac.ir

3- Ali Ruhani
PhD in Sociology, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

4- Mohammad Torkashvand MoradAbadi
PhD in Demography, Department of Demography and Anthropology, Faculty of Social Sciences, Yazd University, Yazd, Iran

Keywords

Begging, Elderly beggars; Capital insecurity, Risk society, Multidimensional aging

Received: 2025/6/14
Revised: 2025/9/15
Accepted: 2026/2/3

Introduction: The growing population of older adults, driven by increased life expectancy and declining fertility rates, has created new economic and social challenges. The primary aim of the present study was to identify and understand how begging emerges among older adults in Tehran.

Method: This study employed a grounded theory approach and purposive sampling with a theoretical sampling strategy. In-depth, semi-structured interviews were conducted with 16 older adults engaged in begging until theoretical saturation was reached. Research rigor was ensured through prolonged engagement, persistent observation, peer debriefing, member checking, and detailed documentation.

Findings: Data analysis led to the construction of a core category entitled "Eroded Capitals: The Roots of Begging." Causal conditions, including poverty and economic instability, informal employment, the erosion of economic, social, and cultural capital, family crisis and exclusion, illness, and the lack of housing and social support, contributed to the formation of a poverty and deprivation trap among older adults within the broader structural and social context of the Tehran metropolis. In response to these conditions, older adults resorted to strategies such as begging, informal employment, reliance on charitable assistance, and mobilization of supportive networks.

Discussion: Old age in contemporary Iran, in its confrontation and interaction with macro-level forces (the economy and the state) and meso-level forces (the family), has increasingly become a condition of acute precarity and necessity. Improving the quality of life of older adults requires the revitalization of eroded forms of capital, the strengthening of structural support systems, the restoration of family ties, and the development of sustainable welfare policies.

Citation: Ebrahiminia S, Afshani S, Ruhani A, Torkashvand-MoradAbadi M. (2026). The Formation Process of Begging among Older Adults in Tehran. Social Welfare Quarterly. 26(2), 9-44. doi:10.22034/refahj.26.2.1140.3
URL: http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-4484-en.html

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

Extended Abstract

Introduction

The text highlights that population aging, driven by increased life expectancy and declining fertility, has generated serious social, economic, and institutional challenges in Iran. A critical manifestation of elderly vulnerability is the growing presence of older adults begging in urban spaces, particularly Tehran, as a result of poverty, social exclusion, and institutional shortcomings. To address the lack of research on this group, the study employs a grounded theory approach to examine the social and cognitive processes that lead elderly individuals in Tehran to beg, with the goal of informing context-sensitive policies and interventions.

Method

This study adopts an interpretive, qualitative approach grounded in grounded theory to explore the lived experiences of elderly beggars in Tehran. Using purposive and theoretical sampling, 16 semi-structured interviews were conducted with individuals over 60 from diverse city districts, revealing both widespread geographic presence and shared socioeconomic vulnerabilities—most notably low education or illiteracy. Data collection and analysis occurred simultaneously through open, axial, and selective coding. To ensure credibility and rigor, the researcher employed prolonged field engagement, peer review, participant validation, and reflexivity, alongside rich descriptive analysis grounded in an awareness of social knowledge construction.

Findings

The study demonstrates that population aging in Iran is deeply shaped by broader economic, social, and political changes. As the role of the state declines, welfare structures weaken, and the traditional supportive functions of the family erode, old age has become increasingly precarious. Access to different forms of capital—economic, social, cultural, and health—is thus crucial in determining the quality of life in later years.

The findings reveal that aging in Iran is highly stratified and multidimensional, characterized by sharp inequalities in older adults' lived experiences. Elderly peo-

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

ple with limited forms of capital are more exposed to poverty, social exclusion, informal work, and even begging, particularly as both state and family safety nets shrink. The study concludes by emphasizing the urgent need for targeted policies and stronger social support systems to reduce vulnerability among the elderly and to prevent the deepening of inequalities within the aging population.

Discussion

Studies show that elderly begging is primarily driven by family crises, weak or inefficient support systems, and economic hardship. Sociological perspectives emphasize that inadequate formal and informal support can push older adults toward begging. To mitigate this phenomenon, experts highlight the need to strengthen welfare structures, adopt sustainable social policies, and expand employment and income-generating opportunities. They also stress that addressing elderly begging in Tehran requires rigorous, specialized research to identify who elderly beggars are and to understand their living conditions, so that evidence-based, context-appropriate interventions can be designed to both reduce begging and improve the quality of life of older adults.

Ethical Consideration:

Compliance with ethical guidelines

In the present study, all ethical considerations, including the conditions of trustworthiness, honesty, and non-plagiarism, were observed

Authors' contributions

All authors have made substantial contributions to this study.

Funding

This study was not funded.

Conflicts of interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We would like to thank all those who contributed to this study.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

فرایند شکل‌گیری تکدی‌گری در سالمندان شهر تهران

۱. سعیده ابراهیمی‌نیا
دانشجوی دکترای جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

۲. سید علیرضا افشانی
دکتر جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران (نویسنده مسئول).
afshanialireza@yazd.ac.ir

۳. علی روحانی
دکتر جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

۴. محمد ترکاشوند مرادآبادی
دکتر جمعیت‌شناسی، گروه جمعیت‌شناسی و مردم‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه یزد، یزد، ایران.

مقدمه: *با افزایش جمعیت سالمندان به دلیل طول عمر بیشتر و کاهش نرخ باروری، چالشهای اقتصادی و اجتماعی تازه‌ای به وجود آمده است. هدف اصلی تحقیق حاضر، شناسایی و فهم چگونگی شکل‌گیری تکدی‌گری در بین سالمندان شهر تهران است.*

روش: *پژوهش حاضر با استفاده از رویکرد نظریه زمینه‌ای و نمونه‌گیری هدفمند با استراتژی نظری انجام شد و با ۱۶ نفر از سالمندان متکدی مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختاریافته با معیار اشباع نظری انجام گرفت. کیفیت تحقیق با مشارکت طولانی، مشاهده مداوم، بررسی همتا، تأیید مشارکت‌کنندگان و ثبت دقیق تضمین شد.*

یافته‌ها: *تحلیل داده‌ها به برساخت یک مقوله هسته با عنوان «سرمایه‌های فرسوده؛ ریشه‌های تکدی‌گری» منجر شد. شرایط علی همچون، فقر و بی‌ثباتی اقتصادی، اشتغال غیررسمی، فرسایش سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، بحران و طرد خانوادگی، بیماری و فقدان مسکن و حمایتهای اجتماعی، در بستر ساختاری و اجتماعی کلان‌شهر تهران، زمینه‌ساز شکل‌گیری تله فقر و محرومیت سالمندان شده است. سالمندان در مواجهه با این شرایط، به راهبردهایی همچون تکدی‌گری، اشتغال غیررسمی، اتکا به کمکهای خیریه و شبکه‌های حمایتی روی می‌آورند.*

بحث: *سالمندی در ایران امروز و در تقابل و مواجهه با سطوح کلان (اقتصاد و دولت) و میانی (خانواده) به مرحله‌ای از اضطرار بدل شده است و ارتقای کیفیت زندگی سالمندان تنها از مسیر احیای سرمایه‌های فرسوده، تقویت حمایتهای ساختاری، بازسازی پیوندهای خانوادگی و توسعه سیاستهای رفاهی پایدار ممکن است.*

واژه‌های کلیدی

تکدی‌گری، سالمندان متکدی، ناامنی سرمایه‌ها، جامعه مخاطره‌آمیز، سالمندی چندساحتی

تاریخ دریافت: *۱۴۰۴/۰۳/۲۴*
آخرین اصلاح: *۱۴۰۴/۰۶/۲۴*
تاریخ پذیرش: *۱۴۰۴/۱۱/۱۴*

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

مقدمه

پدیده سالمندی، یکی از مهم‌ترین پیامدهای تحولات جمعیتی در ایران و جهان است. با کاهش نرخ باروری و افزایش امید به زندگی، سهم سالمندان در جمعیت ایران تا سال ۱۴۱۰ به حدود ۲۵ درصد خواهد رسید. در ایران، تغییر ساختار خانواده از گسترده به هسته‌ای، بحران منابع در نهادهای حمایتی و بی‌ثباتی اقتصادی، وضعیت سالمندان را دشوار کرده‌اند (آزاد ارمکی، ۲۰۲۱). این شرایط، زمینه‌ساز یکی از نمودهای آشکار آسیب‌پذیری سالمندان یعنی تکدی‌گری در فضاهای عمومی شده است.

تکدی‌گری سالمندان نتیجه ترکیب فقر اقتصادی، انزوای اجتماعی و نبود حمایتهای نهادی است. در کلان‌شهر تهران، سالمندانی که فاقد درآمد، مسکن یا حمایت خانواده هستند، ناچار به اتکا به کمکهای مردمی یا خیریه‌های ناکارآمد می‌شوند. آمار نشان می‌دهد تنها ۴۰ درصد سالمندان کشور تحت پوشش صندوقهای بازنشستگی‌اند (پروائی و همکاران، ۲۰۲۰).

در بیشتر موارد، تکدی‌گری برای سالمندان انتخابی اختیاری نیست، بلکه تنها راه بقاست. ناتوانی جسمی، بیماری و نبود فرصت شغلی باعث می‌شود آنها از مسیرهای مشروع درآمد کنار گذاشته شوند (لانکاو و همکاران، ۱۹۹۹)[1].

با وجود اهمیت این پدیده، بررسی علمی و عمیق تکدی‌گری سالمندان در ایران و به‌ویژه در تهران، همچنان در ادبیات علمی کشور مغفول مانده است. بیشتر پژوهشها یا به‌صورت کلی به پدیده تکدی‌گری پرداخته‌اند یا گروههای سنی دیگری همچون کودکان و زنان را در مرکز توجه قرار داده‌اند و از تحلیل نظام‌مند تجربه‌زیسته سالمندان متکدی و فرایندهای منتهی به ورود آنان به این وضعیت بازمانده‌اند. این گروه با سازوکارهایی متفاوت از کودکان کار یا مهاجران به تکدی‌گری کشیده می‌شوند. پژوهش حاضر با استفاده از نظریه زمینه‌ای، در تلاش است با نفوذ بر باور، ارزشها و استراتژیهای بقا و چرایی گزینش این مسیر را بازسازی کند.

1. Lankenau

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

پیشینه تجربی

مطالعات مربوط به سالمندان در پنج حوزه عمده اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، سلامت و خانواده قرار می‌گیرند. در حوزه اقتصادی، پژوهشها نشان می‌دهند که فقر، بیکاری، نبود فرصتهای شغلی متناسب با توان سالمندان و کمبود مهارتهای درآمدزایی از اصلی‌ترین زمینه‌های سوق یافتن سالمندان به تکدی‌گری هستند.

وانیشا[1] (۲۰۲٤)، واللنگ[2] (۲۰۲۳) و اوناگان[3] (۲۰۱٦) بر کمبود فرصت شغلی، نداشتن مهارت و فقر سالمندان تأکید دارند. آدبایو[4] (۲۰۱٤) فقر نسلی، نبود مهارت و درآمد، حاجیلو و همکاران (۲۰۲۵) تأمین امنیت اقتصادی سالمندان را در تکدی‌گری مؤثر می‌دانند.

در حوزه سیاسی، ماتی[5] و همکاران (۲۰۱۳) نقش قوانین ناکارآمد و بی‌توجهی دولت رفاه به پدیده گدایی را تحلیل کرده‌اند. پژوهش پروایی و موسایی (۲۰۲۰) به نبود سیاستهای منسجم برای مراقبت از سالمندان اشاره می‌کند و تأکید دارد که سالمندان، به‌ویژه در مناطق روستایی، اغلب در حاشیه سیاستهای اجتماعی قرار می‌گیرند.

در حوزه اجتماعی نور فائز[6] (۲۰۲٤) تکدی‌گری را تحت‌تأثیر تحصیلات و نبود فرصت شغلی، سرینیواسان[7] (۲۰۲٤) چالشهای متعدد نظیر انگ اجتماعی، تبعیض و احساس ناامیدی در متکدیان و ریزوان ریزکیاندی[8] (۲۰۲۲) پویاییهای اجتماعی و تجربه‌زیسته سالمندان را در فرایند شکل‌گیری رفتار تکدی‌گری را بررسی کرده‌اند.

عشایری و جهانپور (۲۰۲۲) فرهنگ تکدی‌گری را فعالیت اجتماعی غیررسمی و حاصل از فرهنگ فقر و کژکارکردی ساختار اجتماعی دانسته‌اند. مطالعات محمودیانی، قناعت‌پیشه و همکاران (۲۰۱٦) نشان می‌دهند که متغیرهایی مانند مهاجرت به شهرهای بزرگ، بی‌سامانی اجتماعی، فرهنگ مردم‌نهاد کمک‌رسانی و ناکارآمدی سازمانهای رسمی در پوشش‌دهی

1. Vanisha
2. Waleleng
3. Onagun
4. Adebayo
5. Matei
6. Faizah
7. Srinivasan
8. Rizkiandi

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

نیازمندان، بر بروز و بازتولید تکدی‌گری مؤثر هستند.

آجیشنو روی[1] (۲۰۲۳) در حوزه سلامت، چالشهایی همچون ناتوانی در تأمین غذا، مسکن، درمان و سلامت روان را به‌عنوان دلایلی برای ورود سالمندان به دایره تکدی‌گری برشمرده‌اند. آزاد ارمکی و همکاران (۲۰۲۱) سلامت طبقاتی‌شده، فقیرشدگی نظام سلامت دولتی و جاماندگان سالمندان تهیدست را درنتیجه کالایی‌شدن سلامت برای آنان بررسی کرده است.

مطالعات انجام‌شده در حوزه خانواده، تصویری چندلایه و پیچیده از وضعیت سالمندان در بستر روابط خانوادگی ارائه می‌دهند. پژوهش حبیب‌پور گتابی و عطاالهی (۲۰۲۳) نشان می‌دهد که طرد در روابط خانوادگی یک تجربه فراگیر با ابعاد روانی، عاطفی و اجتماعی است که در قالب احساس حذف‌شدگی، ترس از سرباربودن و زندگی با داغ ننگ سنی بازتولید می‌شود.

منوچهری و همکاران (۲۰۲۳) اولویتهای روان‌شناختی و اجتماعی سالمندان را بررسی کردند و مشخص کردند که نگرانیهای مرتبط با فرزندان در اولویت ذهنی آنان قرار دارد؛ درحالی‌که تنهایی، برخلاف انتظار، کمترین اولویت را داشته است.

مطالعه نیازی و همکاران (۲۰۲۳) نشان داد چالشهای سالمندان در دو سطح فردی و اجتماعی بروز می‌یابند.

چارچوب مفهومی

در پژوهشهای اجتماعی، رویکردهای کیفی و کمی تفاوتهایی دارند. روش کیفی بیشتر بر چارچوب مفهومی و درک عمیق پدیده‌ها متمرکز است، نه بر فرضیه‌سازی. نظریه‌ها در مطالعات کیفی، ابزار تحلیل و ورود به میدان تحقیق‌اند، نه صرفاً پیش‌بینی‌گر. همچنین وجود

1. Roy

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

حساسیت نظری به معنای شناسایی مفاهیم کلیدی و معنادار در داده‌های خام و همچنین دیدن واقعیت اجتماعی از منظر نظریه‌ها و مطالعات پیشین مورد تأکید است.

در کنار این رویکردها، نظریه کناره‌گیری نیز کاهش تدریجی تعاملات اجتماعی در فرایند سالمندی را توضیح می‌دهد (کامینگ و هنری، ۱۹۶۱). در نخستین گام، نظریه‌هایی در حوزه سالمندی همچون سالمندی فعال، موفق و نظریه استمرار سالمندان را کنشگران فعال اما در معرض طرد می‌دانند. در نخستین گام، نظریه‌هایی در حوزه سالمندی همچون سالمندی فعال، موفق و نظریه استمرار سالمندان را کنشگران فعال اما در معرض طرد می‌دانند.

در گام دوم، نظریه آنومی تکدی‌گری را ناشی از گسست در ساخت اجتماعی می‌داند. نظریه‌های پارسونز (۱۹۵۱) و مرتون (۱۹۶۸) آن را نتیجه عدم انطباق فرد با ارزشهای فرهنگی و مسیرهای موفقیت مشروع می‌دانند. همچنین، در نظریه فرصتهای افتراقی (کلوارد و اوهلین، ۱۹۶۰)، تکدی‌گری نوعی واکنش به فقدان فرصتهای رسمی تلقی می‌شود. در نظریه کنترل اجتماعی (هرشی، ۱۹۶۹)، نبود مسئولیت‌پذیری اخلاقی باعث رفتارهای انحرافی چون تکدی‌گری می‌شود و طبق نظریه همنشینی افتراقی(ساترلند، ۱۹۴۷)، این رفتار در تعامل با دیگر متکدیان آموخته می‌شود. درمجموع، مسیر حرکت از نظریه به میدان در این پژوهش، مسیری منطقی، مرحله‌مند و نظریه مبنا بوده است.

تکدی به معنای کسب درآمد از طریق «دست دراز کردن» است. درواقع متکدی این‌گونه تعریف می‌شود: «شخصی که آشکارا و پیوسته کالا یا پول را به‌صورت مستقیم از افراد ناآشنا درخواست می‌کند، بدون اینکه در برابر چیزی که دریافت می‌کند، خدمت یا کالای باارزشی ارائه کند» (لانکاو و همکاران، ۱۹۹۹). منظور از سالمند در این پژوهش طبق تعاریف بین‌المللی اغلب سن ۶۰ یا ۶۵ سالگی تقویمی به‌عنوان آستانه ورود به سالمندی در نظر گرفته شده است.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

روش‌شناسی

این پژوهش با اتخاذ رویکرد تفسیری و با بهره‌گیری از روش‌شناسی کیفی، به بررسی فرایند شکل‌گیری تکدی‌گری در سالمندان شهر تهران می‌پردازد. انتخاب شهر تهران به‌عنوان بستر تحقیق حاضر، نه‌تنها به دلیل ویژگیهای اجتماعی و اقتصادی آن، بلکه به سبب دسترسی به نمونه‌های متنوعی از سالمندان متکدی و امکان بررسی تأثیر متغیرهای محیطی، ساختاری و روانی بر رفتار آنها صورت گرفته است. به‌منظور واکاوی عمیق این پدیده اجتماعی پیچیده، از روش نظریه زمینه‌ای استفاده شده است (چارمز، ۲۰۰۶). نمونه‌گیری به‌صورت هدفمند (پاتون، ۲۰۰۱)، با استراتژی نظری انجام شد و شامل ۱۶ سالمند زن و مرد بالای ۶۰ سال بود که در نقاط شلوغ و پرتردد شهر مانند مترو، مراکز خرید، بوستانها و خیابانها در شهر تهران به تکدی‌گری می‌پرداختند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق و نیمه عمیق، تا رسیدن به اشباع نظری، جمع‌آوری شد. بدین معنا که نمونه‌گیری با گروهی همگن آغاز شد و با شکل‌گیری مقوله‌ها تا زمانی ادامه یافت که داده‌های جدید اطلاعات قابل‌توجهی به مقولات اضافه نکردند.

معیار ورود به مصاحبه داشتن سن ۶۰ سال به بالا، توانایی ارتباط کلامی مؤثر، رضایت کامل و آگاهانه برای مشارکت و داشتن تجربه‌زیسته مرتبط با موضوع مطالعه بوده است. همچنین معیار خروج انصراف در هر مرحله از انجام مصاحبه، بروز نشانه‌های خستگی یا ناراحتی و ناتوانی در ادامه مشارکت به دلایل جسمی در زمان اجرا در نظر گرفته شد.

مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته پژوهش در بازه زمانی اوایل تیرماه تا اواخر شهریورماه سال ۱۴۰۳ انجام شده‌اند. ورود به مصاحبه‌ها پس از اخذ رضایت آگاهانه از مشارکت‌کنندگان صورت‌گرفته و هر مصاحبه در مکان مورد تأیید آنها انجام شده است؛ یعنی محلی که مشارکت‌کننده در حال تکدی‌گری بوده است. زمان تقریبی آغاز هر مصاحبه بین ساعت ۱۷

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

تا ۲۲ بوده و پایان آن به طور میانگین ۴۰ تا ۷۵ دقیقه پس از شروع ثبت شده است.

تحلیل داده‌ها شامل کدگذاری باز، محوری و گزینشی بود. در مرحله اول، مفاهیم کلیدی از دل مصاحبه‌ها استخراج شدند. در مرحله دوم، ارتباط میان مفاهیم مشخص و در قالب مقوله‌های فرعی و اصلی دسته‌بندی شدند. در مرحله سوم، با تمرکز بر مقوله‌های اصلی، مقوله هسته‌ای استخراج شد که ساختار مرکزی مدل نظری تحقیق را شکل می‌دهد.

با تکمیل بازخوانیها، فرایند کدگذاری آغاز شد. اگرچه تحلیل اولیه با کدگذاری باز[1] انجام گرفت، اما در ادامه از هر سه سطح کدگذاری (یعنی کدگذاری باز، محوری[2] و گزینشی[3]) به طور هم‌زمان و مکمل بهره گرفته شد. ابتدا مقوله‌های کلی از متون استخراج شد؛ سپس با بازگشتهای مکرر به داده‌ها، مقوله‌ها بازنگری و تقلیل یافت تا دسته‌های معنادار و منسجم و درنهایت «مقوله هسته» پدیدار شود. برای این کار، کدگذاری خط به خط ـگاه عبارت به عبارت یا واژه به واژهـ همراه با یادداشت‌برداری تحلیلی انجام شد. مفهوم‌سازی بر پایه مفاهیم ابتدایی و نزدیک به بیان مشارکت‌کنندگان پیش رفت تا اصالت دیدگاهها حفظ شود.

برای تضمین اعتبار یافته‌ها، شش راهبرد از توصیه‌های کراسول و میلر اجرا شد؛ ازجمله مشارکت طولانی، مشاهده مداوم، بررسی همتا، تأیید مشارکت‌کنندگان، توصیف غنی و دقت در ثبت داده‌ها. همچنین تمام مراحل ثبت و تحلیل داده‌ها با دقت اجرا شده تا اتکاپذیری و غنای پژوهش تقویت شود. به طوریکه برای افزایش اتکاپذیری، همه مصاحبه‌ها در فضایی آرام و مناسب انجام شده‌اند و تمام گفت‌وگوها با دقت بالا و به طور کامل ضبط و مستند شده‌اند. ضبط صدای مصاحبه‌شوندگان با وضوح‌بالا انجام شد تا هیچ بخشی از اطلاعات گفتاری از بین نرود. در پایان شایان‌ذکر است که این مطالعه پس از ارزیابی و تأیید کمیته اخلاق در پژوهش، موفق به دریافت کد اخلاق به شماره IR.YAZD.REC.1403.081 شده است.

1. Open Coding
2. Axial Coding
3. Selective Coding

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

ازلحاظ ترکیب جمعیتی مصاحبه‌شوندگان این پژوهش، ۱۶ نفر از سالمندان متکدی (۶۰ تا ۷۶ سال) شهر تهران را شامل می‌شود. بیشتر آنها (۱۰ نفر از ۱۶ نفر) مرد هستند و به طور میانگین مصاحبه ۴۰ تا ۷۵ دقیقه زمان برده است. در این میان ۶ نفر متأهل، ۳ نفر مطلقه، ۲ نفر مجرد و ۵ نفر همسرانشان فوت شده‌اند. تعداد فرزندانشان از صفر تا ۶ متغیر است. سطح تحصیلات بسیار پایین است، به‌طوری‌که ۹ نفر بی‌سواد و تنها ۴ نفر دیپلم دارند. مکانهای مصاحبه نیز در نقاط مختلف شهر تهران از مرکز تا حاشیه پراکنده است که نشان‌دهنده گستردگی این پدیده در سطح شهر است.

جدول ۱. سیمای مصاحبه‌شوندگان

ردیف	سن	جنسیت	وضعیت تأهل	تحصیلات	تعداد فرزند	مکان مصاحبه
۱	۷۵	مرد	مجرد	بی‌سواد	ندارد	لاله‌زار
۲	۷۰	مرد	طلاق‌گرفته	دیپلم	یک پسر	تئاتر شهر
۳	۷۱	مرد	طلاق‌گرفته	بی‌سواد	چهار دختر –دو پسر	پارک ساعی
۴	۶۱	مرد	متأهل	دیپلم	یک دختر	میدان انقلاب
۵	۷۶	مرد	متأهل	بی‌سواد	پنج فرزند	مترودروازه‌دولت
۶	۶۰	مرد	متأهل	دیپلم	یک پسر – یک دختر	میدان ولیعصر
۷	۶۵	مرد	متأهل	دیپلم	دو دختر	پل کالج
۸	۶۵	مرد	طلاق‌گرفته	بی‌سواد	سه دختر	پارک‌وی
۹	۶۵	زن	همسر فوت شده	بی‌سواد	سه پسر – دو دختر	قائم‌مقام
۱۰	۶۶	زن	همسر فوت شده	بی‌سواد	سه پسر – سه دختر	میدان تجریش
۱۱	۶۰	زن	طلاق‌گرفته	دبیرستان	دو دختر – یک پسر	میدان فردوسی
۱۲	۶۵	زن	همسر فوت شده	بی‌سواد	یک دختر – یک پسر	تهرانسر
۱۳	۶۲	مرد	متأهل	سیکل	یک دختر – یک پسر	میدان تجریش
۱۴	۶۰	زن	همسر فوت شده	بی‌سواد	سه پسر	میدان تجریش
۱۵	۶۶	زن	همسر فوت شده	بی‌سواد	چهار پسر – یک دختر	تهرانسر
۱۶	۶۷	مرد	متأهل	بی‌سواد	دو پسر – دو دختر	افسریه

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

یافته‌ها

با بررسی دقیق متن مصاحبه‌های تحقیق، گزاره‌های اصلی، مفاهیم، مقوله‌های فرعی، مقوله‌های اصلی و درنهایت مقوله هسته، در فرایندی طولانی، دقیق و جزئی ارائه شد. این مقوله از ۳۳ مقوله اصلی، ۵۷ مقوله فرعی و ۱۰۱ مفهوم برساخته شده است. مقوله هسته «سرمایه‌های فرسوده؛ ریشه‌های تکدی‌گری» است. این مقوله نشان می‌دهد که سالمندان متکدی، درنتیجه فرسایش منابع مادی، اجتماعی و روانی خود، به‌تدریج به‌سوی کنش تکدی‌گری سوق داده شده‌اند.

جدول ۲. مقوله‌های فرعی، اصلی و هسته پژوهش

مقوله فرعی	مقوله اصلی	مقوله هسته
خانواده ازهم‌گسیخته	بحران و نابسامانیهای خانوادگی	سرمایه‌های فرسوده؛ ریشه‌های تکدی‌گری
تجربه طلاق		
ازدست‌دادن سرمایه برای پرداخت دیه	جبران دیه و مهریه	
ازدست‌دادن اموال برای پرداخت مهریه		
گسست ارتباط بین‌نسلی	ناکارآمدی ساختار حمایتی خانواده	
نبود حمایت مالی و عاطفی فرزندان		
پرداخت قسط و بدهی		
فوت زودهنگام همسر	شوک اقتصادی ناشی از داغ‌دیدگی	
فوت زودهنگام والدین		
گرانباری مسئولیتهای خانوادگی		
اشتغال در مشاغل تولیدی	اشتغال در بخش غیررسمی و کم‌درآمد	
اشتغال در بخش غیررسمی		
اشتغال در مشاغل روستایی		
گرانباری هزینه‌های فرزندان		
ترک تحصیل برای کمک‌خرجی خانواده	بازماندن تحمیلی از تحصیل	
ترک تحصیل به‌خاطر ازدواج		
بازماندن از تحصیل به‌خاطر انقلاب‌فرهنگی		
تلاش ناموفق برای قبولی در کنکور		
مصرف مواد مخدر	اعتیاد	
محرومیت از ارث	محرومیت از حمایتهای میراثی	
ازبین‌رفتن سرمایه ناشی از ارث		

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

مقوله فرعی	مقوله اصلی	مقوله هسته
انگیزه نداشتن برای تحصیل	فقدان انگیزه برای ادامه تحصیل	سرمایه‌های فرسوده؛ ریشه‌های تکدی‌گری
داشتن تحصیلات پایه		
نبود مهارتهای درآمدزا		
بیماری قلبی	فرسودگی و زوال سلامتی	
بیماری روده		
بیماری باد فتق		
مشکلات بینایی و شنوایی		
دردهای جسمی		
شکست مالی ناشی از کلاهبرداری	تنزیل سرمایه‌های اقتصادی	
ازدست‌دادن سرمایه ناشی از بحران محیطی		
اخراج از کار و بیکاری		
تأمین‌کننده نبودن حقوق بازنشستگی		
دسترسی‌نداشتن به مدرسه		
شرایط سخت‌گیرانه خیریه‌ها		
برخورد نامناسب خیریه‌ها		
فروش اموال و داراییها		
نیاز به کمک مالی خانواده	نیاز به پشتیبانی مالی خانواده	
نیازمندی به بهره‌گیری از ارثیه		
یادگیری گدایی از والدین	بازتولید خرده‌فرهنگ تکدی‌گری	
یادگیری گدایی از دیگران		
داشتن روابط خانوادگی پایدار	نا بازدارندگی شبکه‌های حمایتی	
داشتن فرزندان موفق		
داشتن خانواده تحصیل‌کرده		
اجتناب از سربار بودن		
بی‌اعتمادی به ساختارهای حمایتی رسمی		
وابستگی به حمایتهای اندک دولتی		
ناتوانی مالی در تأمین نیازهای اولیه	وابستگی به کمکهای اجتماعی و خیرین	
ناتوانی مالی در تأمین هزینه‌های درمان		
گسست مکانی و هویتی		

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

مقوله هسته	مقوله اصلی	مقوله فرعی
سرمایه‌های فرسوده؛ ریشه‌های تکدی‌گری	انزوای اجتماعی	قطع ارتباط با شبکه خویشاوندی
		قطع رابطه با فرزندان
		قطع رابطه با خانواده
	تهران بستر مناسب رشد تکدی‌گری	
	سازگاری با تکدی‌گری	
	ناتوانی در تهیه مسکن مناسب	
	طردشدگی	

شرایط علی

جبران دیه و بدهی

سالمندان متکدی موردمطالعه به دلیل فقر و محرومیت شدید، دچار افت چشمگیر کیفیت زندگی شده و ناچار به تکدی‌گری روی آورده‌اند. عوامل اصلی این وضعیت، تعهدات مالی سنگینی مانند پرداخت دیه یا مهریه و نبود حمایتهایی مانند بیمه بوده‌اند که باعث ازدست‌رفتن بخش زیادی از داراییها و سرمایه‌های آنان شده است. در این راستا یکی از سالمندان می‌گوید:

«با ماشین تو جاده تصادف کردم، بیمه و اینها هم نداشتم. برای دیه، ماشین و هرچی که داشتم رو فروختم.»

یکی دیگر از این سالمندان در این مورد می‌گوید:

«مهریه زنمو دادم، دو تا خانه دادم تا توانستم طلاقش را بگیرم. طلاق نمیگرفت. همه‌چیز را دادم.»

یکی از عوامل اصلی فقر سالمندان، فشار ناشی از اقساط و بدهیهاست. درآمد محدود و ناپایداری مالی، به‌ویژه برای سالمندان تنها یا فاقد حمایت اجتماعی، پرداخت هزینه‌های اساسی مانند اجاره را دشوار کرده و آنها را در معرض بحرانهای جدی قرار می‌دهد. یکی از

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

سالمندان درباره این مشکل چنین می‌گوید:

«بدهکارم هستم. به صاحبخونم بدهکاری دارم. ماشین لباسشویی و یخچال خراب شد قسطی برداشتیم. دارم قسط اونا رو به‌سختی میپردازم.»

شوک اقتصادی ناشی از داغ‌دیدگی

برخی از سالمندان موردمطالعه از کودکی با فقدان والدین و مشکلات مالی مواجه بوده‌اند که این امر تأثیرات منفی بلندمدتی بر زندگی آنها گذاشته است، ازجمله محدودیت در آموزش و فرصتهای شغلی در بزرگ‌سالی. همچنین، برخی زنان سالمند پس از فوت زودهنگام همسر، بار سرپرستی فرزندان را به‌تنهایی به دوش کشیده‌اند و به دلیل کمبود منابع مالی و نبود حمایت اجتماعی، ناچار به تکدی‌گری شده‌اند. یکی از مشارکت‌کنندگان در این زمینه می‌گوید:

«شوهرم مریض شد دیگه بعد از فوتش زندگیم کلاً ازاین‌رو به اون رو شد. بچه‌های کوچیک داشتم وقتی شوهرم فوت کرد. پنجتا بچه داشتم که باید سیرشان میکردم.»

گرانباری مسئولیتهای خانوادگی و هزینه‌های فرزندان

برخی سالمندان به دلیل مسئولیتهای سنگین خانوادگی، به‌ویژه تأمین مالی هم‌زمان خانواده خود و بستگان همسر یا والدین، با فشار اقتصادی شدید و احساس محرومیت مواجه‌اند. یکی از عوامل اصلی تشدید فقر و ناامنی اقتصادی در میان سالمندان، فشار مالی ناشی از تأمین هزینه‌های فرزندان است. افزایش هزینه‌های زندگی، همراه با درآمد محدود سالمندان، به‌ویژه در خانواده‌هایی با فرزندان بیکار یا در حال تحصیل، مشکلات معیشتی آنان را دوچندان کرده است. یکی از سالمندان متکدی دراین‌باره می‌گوید:

«شش تا بچه داشتم خرج پدر و مادرم با من بود. خرج خواهرزن، برادرزن، پنج تا خواهرزن داشتم. پدر و مادر همسرم از نظر اقتصادی شرایط مناسبی ندارن با گدایی کمکشون می‌کنم. خرج زندگیم بالا بود نتونستم چیزی پس‌انداز کنم.»

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

اشتغال در بخش غیررسمی و کم‌درآمد

سالمندانی که به تکدی‌گری روی آورده‌اند، عمدتاً سابقه اشتغال در مشاغل غیررسمی مانند نگهبانی، باغبانی، نظافت و دست‌فروشی داشته‌اند. نبود امنیت شغلی، بیمه و درآمد کافی در این مشاغل، آنها را در چرخه فقر نگه داشته و مانع پس‌انداز برای دوران سالمندی شده است. درنتیجه، این افراد در سالمندی با محرومیت اقتصادی و اجتماعی مواجه شده‌اند. یکی از سالمندان می‌گوید:

«آنجا روستا کار نبود مثلاً می‌رفتیم کوه، هیزم می‌چیدیم. چوپانی هم کردم. گله چراندم. درو کردم. از وقتی آمدم تهران، این دوروبرها جوراب می‌فروشم.»

بحران و نابسامانیهای خانوادگی

نابسامانیهای خانوادگی مانند طلاق، اعتیاد و نبود حمایت عاطفی، از عوامل اصلی گسترش و تداوم فقر در میان سالمندان هستند. این بحرانها باعث فروپاشی حمایتهای اقتصادی و اجتماعی می‌شوند و خانواده را از نهادی حمایتی به منبع اضطراب و ناامنی تبدیل می‌کنند. درنتیجه، افراد در چنین محیط‌هایی اغلب دچار ترک تحصیل، اشتغال در بخش غیررسمی یا تکدی‌گری می‌شوند. این وضعیت چرخه‌ای معیوب ایجاد می‌کند که فقر و بحران خانوادگی را تشدید می‌کند. در این راستا یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

«وقتی مجرد بودم بابام زن دیگه گرفت. من و مامان و برادرم بیرون کرد.»

ناکارآمدی ساختار حمایتی خانواده و محرومیت از حمایتهای میراثی

این پژوهش نشان می‌دهد که ساختار سنتی خانواده در حمایت از سالمندان ناکارآمد شده است. تغییر ارزشهای خانوادگی باعث کاهش احترام به سالمندان، نادیده‌گرفتن نقش و نیازهای آنها و درنتیجه، طرد عاطفی و کاهش حمایتهای مالی و احساسی شده است. برخی سالمندان به دلیل محرومیت از ارث، با فقدان پشتوانه مالی در دوران پیری مواجه‌اند. این

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

محرومیت که ناشی از عدم دریافت یا دسترسی به ارثیه است، منجر به ضعف اقتصادی و دشواری در تأمین نیازهای روزمره آنها شده و نشان‌دهنده نقش حیاتی حمایتهای میراثی در پایداری معیشتی سالمندان است. یکی از این سالمندان تجربه خود را چنین بیان می‌کند:

«من ارثیه داشتم، زیادم داشتم، مال پدرم زیاد بود، زیاد گذاشته بود برامون. ولی به‌قول‌معروف هرز گشتیم. رفیق‌بازی و...»

اعتیاد

اعتیاد اغلب ریشه در فقر مزمن دارد و همزمان به‌عنوان علت و معلول محرومیت عمل می‌کند. برخی سالمندان برای تسکین درد یا تحت‌تأثیر اطرافیان به مصرف مواد روی آورده‌اند، اما این وابستگی درنهایت وضعیت اقتصادی آنان را وخیم‌تر کرده و محرومیت را تشدید کرده است. یکی از سالمندان متکدی گفته است:

«اول شوهرم درگیر شد بعد خودم. یک‌بار به شوهرم گفتم پاهام در میکنه اون بهم تریاک داد. پول موادم از همین گدایی درمیارم. یازده سالی هست مصرف می‌کنم. اولش اصلاً نمیخوای گدایی بکنی. مجبوری اعتیاد باعث میشه این کار را بکنی.»

شرایط زمینه‌ای

فقدان انگیزه برای ادامه تحصیل و مهارتهای درآمدزا

فقدان انگیزه برای ادامه تحصیل در سالمندانی که فرصتهای آموزشی محدودی داشته‌اند، یکی از عوامل اصلی در تداوم فقر و محرومیت است. نبود تحصیلات، دسترسی به مشاغل پایدار و درآمد مناسب را محدود کرده و افراد را در چرخه فقر نگه می‌دارد. این چرخه اغلب ناشی از ناآگاهی، فشارهای اقتصادی خانوادگی و تجربه‌های منفی پیشین نسبت به آموزش است. نبود دسترسی به مدرسه، با محروم‌کردن افراد از آموزش و مهارت‌آموزی، آنها را در چرخه‌ای پایدار از فقر و محرومیت گرفتار می‌کند. این وضعیت، به‌ویژه در سالمندان موردمطالعه، با

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

محدودکردن فرصتهای شغلی پایدار، آنها را به‌سوی رفتارهایی چون تکدی‌گری سوق داده و موجب بازتولید فقر در بلندمدت می‌شود. یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

«دوران من مدرسه نداشت دهاتمون. مدرسه، دهات دورتر بود برای همون من نتونستم درس بخونم.»

یکی از دلایل اصلی بازماندن سالمندان از تحصیل، فشارهای اقتصادی دوران کودکی بوده است؛ شرایطی که آموزش را به حاشیه رانده و مشارکت در تأمین معیشت خانواده را به اولویت تبدیل کرده است. فقدان مهارتهای مرتبط با بازار کار، بسیاری از سالمندان را از فرصتهای درآمدزایی در دوران پیری محروم کرده است. ناتوانی در یادگیری یا دسترسی به مهارتهایی مانند رانندگی یا مشاغل فنی، به‌ویژه در شهرهای پررقابت مانند تهران، شکاف عمیقی میان توانمندیهای آنان و الزامات اقتصادی بازار ایجاد کرده است.

فرسودگی و زوال سلامتی

فرسودگی جسمی سالمندان متکدی حاصل سالها زندگی در فقر، تغذیه ناکافی، کارهای سنگین و نبود خدمات بهداشتی مناسب است. شیوع بالای بیماریهای قلبی، اختلالات حسی و حرکتی و دردهای مزمن نشان‌دهنده تأثیر انباشته این شرایط است. کاهش تدریجی توان بدنی و رنج روزمره آنان، بازتابی از بی‌توجهی مزمن به نیازهای اساسی و فرسایش مستمر سلامت جسمی و روانی این گروه است. در این راستا یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

«سکته کردم، یکی از رگهای قلبم بسته شده. اگر یک مقدار بدو کنم سربالایی بروم نفسم میگیرد. بالن زده‌اند، یک رگم مشکل دارد. چشمم الآن خیلی ضعیف شده، چشمهایم نمیبیند. دیگر نمیتوانم هیچ کاری بکنم.»

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

شرایط مداخله‌گر

تنزیل سرمایه‌های اقتصادی

کاهش شدید سرمایه اقتصادی یکی از عوامل اصلی سوق‌دهنده سالمندان به تکدی‌گری است. ناتوانی در تأمین نیازهای اولیه، همراه با تجربه‌های تلخ مانند کلاهبرداریهای مالی، وضعیت معیشتی آنها را به‌شدت تضعیف کرده و زمینه‌ساز فقر و آسیب‌پذیری بیشتر شده است. در این راستا یکی از سالمندان می‌گوید:

«به دوستم اعتماد کردم آپارتمان پیش‌خرید کردم ازش اما تو املاک باهاش قرارداد نبستم متأسفانه. کل سرمایه‌ای که داشتم به دوستم دادم برای پیش‌خرید خونه اما وقتی تکمیل شد چون مبایعه‌نامه معتبر نداشتم و تو املاک ننوشته بودیم موفق به گرفتن آپارتمانم نشدم و سرمو کلاه گذاشت.»

تأمین‌کننده نبودن حقوق بازنشستگی

حقوق بازنشستگی برای بسیاری از سالمندان پاسخ‌گوی نیازهای مالی نیست و آنان، به‌ویژه در شرایط اقتصادی کنونی، با فشارهای معیشتی جدی مواجه‌اند. افزایش هزینه‌های زندگی، ازجمله اجاره، مخارج روزمره و تحصیل فرزندان، برخی را ناچار به جست‌وجوی درآمدهای مکمل یا اتکا به حمایتهای مردمی کرده است. یکی از این سالمندان، با ابراز ناراحتی از وضعیت خود، چنین می‌گوید:

«بازنشستم حقوقم ماهی ۱۰ میلیون. این حقوق کفاف زندگی رو نمیده. همین حقوق خرج اجاره و بچه‌ها و خرج خونه میشه. من الآن یک دختر دانشجو دارم، ماهی هفت، هشت تومان هزینه‌اش است. با سه تومان مگه ما می‌توانیم زندگی کنیم؟»

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

شرایط سختگیرانه و برخورد نامناسب خیریه‌ها

برخورد نامناسب خیریه‌ها و شرایط سخت‌گیرانه و الزامات پیچیده آنها مانعی جدی در دسترسی سالمندان نیازمند به کمکهای حمایتی است. این محدودیتها نه‌تنها کارایی حمایتی خیریه‌ها را کاهش می‌دهد، بلکه با تشدید فقر، برخی سالمندان را به سمت راههای غیررسمی مانند تکدی‌گری سوق می‌دهد. یکی از سالمندان متکدی در این مورد می‌گوید:

«خیریه یکی دو بار رفتم برخوردشون بد بود جوابمو ندادن. برخوردشون انقد مراجعه‌کننده دارن بد بود و همشم فکر میکنن داری دروغ میگی بدبین شدن.»

استراتژیها

فروش اموال و داراییها

بسیاری از سالمندان برای تأمین نیازهای اولیه، ناچار به فروش داراییهای ارزشمند خود می‌شوند؛ اقدامی که گرچه به‌صورت موقت مشکلات مالی آنها را رفع می‌کند، اما در بلندمدت منابع مالی‌شان را تحلیل برده و آنها را در معرض فقر شدید و بی‌پناهی قرار می‌دهد. با اتمام داراییها و نبود حمایت مؤثر، برخی ناگزیر به زندگی در خیابان روی می‌آورند. یکی از سالمندان متکدی دراین‌باره می‌گوید:

«قبلن که شرایط مالیم خوب بود مالک هم بودم ولی الآن مستأجر شدم متأسفانه. کشتارگاه داشتم. کار می‌کردم. ولی بدهی داشتم مجبور شدم بفروشم.»

نیاز به پشتیبانی اقتصادی

در شرایط ناپایدار اقتصادی و اجتماعی کنونی، بخشی از سالمندان به دلیل گرفتارشدن در چرخه فقر، وابسته به حمایت مالی خانواده، به‌ویژه فرزندان، برای تأمین نیازهای روزمره خود هستند. برخی سالمندان به دلیل مشکلات اقتصادی و ناتوانی در تأمین مسکن مناسب،

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

ناچار به زندگی در فضاهای کوچک و نامطلوب هستند. این وضعیت ریشه در ناکامیهای گذشته آنها در تهیه مسکن دارد در این مورد یکی از سالمندان می‌گوید:

«تو مخارج خونه بچه‌ها خیلی کم کمک میکنن. خونه بچه‌هام خیلی کم میرم رو نمیدن خوششون نمیاد. زناشون نمیذارن من برم باهاشون زندگی کنم. خودم دوست دارم باهاشون زندگی کنم چون راحت میشم.»

بازتولید خرده‌فرهنگ تکدی‌گری

تکدی‌گری رفتاری فرهنگی با منشأ یادگیری اجتماعی و انتقال بین‌نسلی است که کودکان را در چرخه‌ای ساختاری از فقر و محرومیت گرفتار می‌کند و به بازتولید خرده‌فرهنگ تکدی‌گری منجر می‌شود. در این راستا یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

«گدایی رو از دیدن بقیه یادگرفتم. بچه که بودم از پدر مادرم یاد گرفتم همین کارو میکردم (گدایی) پدر و مادرمم شغلشون همین بود. گدایی بهتر از شغلا نیست ولی درآمدش خیلی خوبه. اونو از اول یاد گرفته بودیم چشممونو باز کردیم دیده بودیم.»

وابستگی به کمکهای اجتماعی و خیرین

یکی از ویژگیهای بارز سالمندان متکدی در تهران، وابستگی شدید آنها به کمکهای غیررسمی و ناپایدار اجتماعی است. این وابستگی، بازتاب ضعف ساختارهای حمایتی رسمی و نبود دسترسی پایدار به منابع مالی و خدمات اجتماعی است. تأمین نیازهای اولیه مانند غذا، پوشاک و درمان عمدتاً به‌صورت پراکنده و اتفاقی توسط خیرین یا آشنایان صورت می‌گیرد که این چرخه وابستگی را تداوم بخشیده و خروج از فقر را برای سالمندان دشوار می‌کند. این مورد یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

«اینجا نشسته‌ام. یک‌دفعه مثلاً می‌بینی یک نفر برایم غذا آورده. مثلاً لباس اصلاً نخواستم ولی با خودشان می‌آورند. مردم غذا بیاورند می‌خوریم، نیاورند حاضری می‌خوریم. مریض بشیم میریم بیمارستان همین‌جوری خودشون کارمونو راه میندازن.»

نابازدارندگی شبکه‌های حمایتی

روابط خانوادگی گسترده، ازجمله فرزندان موفق، برخلاف انتظار نتوانسته‌اند به‌طور مؤثر از فقر و تکدی‌گری سالمندان جلوگیری کنند. با وجود منابع مالی مناسب در خانواده، این حمایتها پایدار و هدفمند نبوده‌اند. این وضعیت نشان می‌دهد که صرف وجود شبکه‌های خانوادگی کافی نیست و حمایت مؤثر نیازمند نقش فعال‌تر و برنامه‌ریزی‌شده‌تر این شبکه‌هاست. یکی از سالمندان متکدی در این مورد می‌گوید:

«شش تا بچه دارم. چهارتا دختر دوتا پسر. همه‌شان ازدواج کرده‌اند. وضعشان خوب است. بچه‌ها دکتر میبرن و اگر مریض بشم ازم مراقبت میکنن. بچه‌ها تو کاراشون ازم نظر میپرسن. بله حس میکنم بهم احترام میذارن بچه‌هام به حرفم گوش میدن.»

اجتناب از سربار‌بودن

سالمندان موردبررسی در این پژوهش بر استقلال خود پافشاری می‌کنند و از سربارشدن برای خانواده پرهیز دارند. این نگرش که ریشه در فشارهای اجتماعی و فرهنگی دارد، آنها را از درخواست کمک بازمی‌دارد. در غیاب حمایتهای ساختاری، این ارزش فرهنگی به عاملی برای تشدید فقر و محرومیت تبدیل می‌شود، به‌طوری‌که برخی سالمندان، به دلیل ناتوانی مالی یا جسمی و پرهیز از اتکا به دیگران، ناچار به تکدی‌گری روی می‌آورند. یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

«دوست ندارم برم خونه بچه‌هام. بچه‌ها گفتن برم باهاشون زندگی کنم ولی من

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

نرفتم دوست ندارم با بچه‌ها زندگی کنم. بچه‌هام زندگی خودشونو راه میبرن خوشم نمیاد برم سربارشون بشم.»

پیامدها

بی‌اعتمادی به ساختارهای حمایتی غیررسمی

سالمندان به دلیل کاهش توان جسمی، افت درآمد و هزینه‌های بالا، نیازمند حمایت نهادهای خیریه و دولتی هستند، اما سخت‌گیریها و تجربه‌های منفی باعث بی‌اعتمادی آنان به این نهادها شده است. این بی‌اعتمادی، بسیاری را به سمت راه‌حلهای غیررسمی و ناامن مانند تکدی‌گری سوق داده تا نیازهای اولیه خود را تأمین کنند. در این مورد یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

«میرفتم خیریه شرایطشون سخت بود درنتیجه بی‌فایده بود. برا همون تحت پوشش نیستم چون گفتن چیزی نمیدن و میفرستن کمپ. برخوردشون انقد مراجعه‌کننده دارن بد بود و همشم فکر میکنن داری دروغ میگی بدبین شدن.»

وابستگی به حمایتهای دولتی

سالمندان از اقشار آسیب‌پذیر جامعه‌اند که در نبود حمایت مؤثر دولتی، ممکن است به دلیل فقر و ناامنی اقتصادی به زندگی خیابانی و تکدی‌گری کشیده شوند. این وضعیت هم‌زمان نشانه بحران معیشتی سالمندان و ناکارآمدی نظامهای حمایتی است. یکی از سالمندان متکدی در این مورد می‌گوید:

«تحت پوشش هم نیستم خیریه هم نرفتم دوست ندارم. یارانه می‌گیرم فقط. در مورد کمیته و بهزیستی هم واقعیت اینه اینا هرچی داشته باشن بین خودشون تقسیم میکنن.»

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

انزوای اجتماعی

سالمندان متکدی به‌ویژه در روابط خانوادگی دچار انزوای اجتماعی شده‌اند. بسیاری از آنها برای حفظ ظاهر و پرهیز از قضاوت، ارتباط با نزدیکان را قطع کرده‌اند که این امر باعث محرومیت از حمایت عاطفی و تشدید احساس شرم و فاصله با اطرافیان شده است. در این راستا یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

«طبیعیه جلو اقوام عنوان نمیکنم چیکار میکنم رو همین حساب رفت و آمدمم قطع کردم. اقوامم خونه‌مون نمیان خودمونم خونه اقواممون نمیریم.»

گسست مکانی و هویتی

مهاجرت روستاییان به تهران موجب گسست عمیق مکانی و قطع ارتباط با شبکه‌های عاطفی و حمایتی زادگاه می‌شود. این وضعیت، سالمندان را در فضای جدیدی بدون پشتوانه رها کرده و زمینه‌ساز انزوای اجتماعی، کاهش حمایت و درنهایت، روی‌آوردن به تکدی‌گری به‌عنوان راهی برای بقا شده است. دراین‌باره یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

«دلم نمیخواد برگردم روستامون. آن‌جا کسی را نمی‌شناسم. آنها هم من را نمی‌شناسند.»

طردشدگی

طردشدگی سالمندان متکدی نتیجه بحرانهای شدید اقتصادی و اجتماعی آنهاست. ناتوانی در تأمین نیازهای اولیه، این افراد را به تکدی‌گری کشانده، اما این اقدام نه‌تنها حمایتی به همراه نداشته، بلکه موجب انزوای بیشتر و گسست روابط خانوادگی شده است. درنتیجه، فقر آنها را هم از نظر مادی و هم عاطفی به حاشیه رانده و نوعی طردشدگی مضاعف ایجاد کرده است. یکی از سالمندان متکدی در این مورد می‌گوید:

«چهارتا پسر دارم دخترم دارم و اصلاً ندیدمش. اصلاً بچه‌ها به خاطر همین

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

گدایی ولم کردن. کارامو خودم انجام میدم هیشکی ازم خبر نداره ولم کردن تا دیدن وضعم خرابه.»

تهران بستر مناسب رشد تکدی‌گری

تهران با جمعیت بالا و فضاهای شلوغ، فرصت مناسبی برای تکدی‌گری فراهم می‌کند، به‌ویژه برای سالمندانی که این کار را نسبت به جرایم دیگر ایمن‌تر می‌دانند. دسترسی آسان به عابران و تصور کم‌خطر بودن این شیوه، تهران را به مقصدی جذاب برای متکدیان سالمند تبدیل کرده است. در این مورد یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

«من از شهرستان اومدم تهران چون اونجا نمیشد گدایی کرد. هیچ جا تهران نمیشه. درآمدی که گدایی تو تهران داره هیچ جا نداره. درآمدی که گدایی داره شغلای دیگه نداره. انقد بیکاری بیداد میکنه که شغل باید یا دزدی رو انتخاب کنی یا گدایی من دیدم گدایی به‌مراتب امنیتش از دزدی بیشتره.»

سازگاری با تکدی‌گری

تکدی‌گری به‌عنوان یک پدیده اجتماعی، به‌تدریج به روشی رایج برای کسب درآمد بدل شده است، به‌ویژه در میان سالمندان که به دلیل مشکلات مالی، ناتوانی جسمی و نبود حمایت اجتماعی، آن را راهی برای تأمین معیشت خود می‌بینند. در این مورد یکی از سالمندان متکدی می‌گوید:

«الآن چون پول می‌گیرم لذت می‌برم. اوایل سخت بود عادت نداشتم خجالت می‌کشیدم اما به‌مرورزمان شرایط عادی شد برام.»

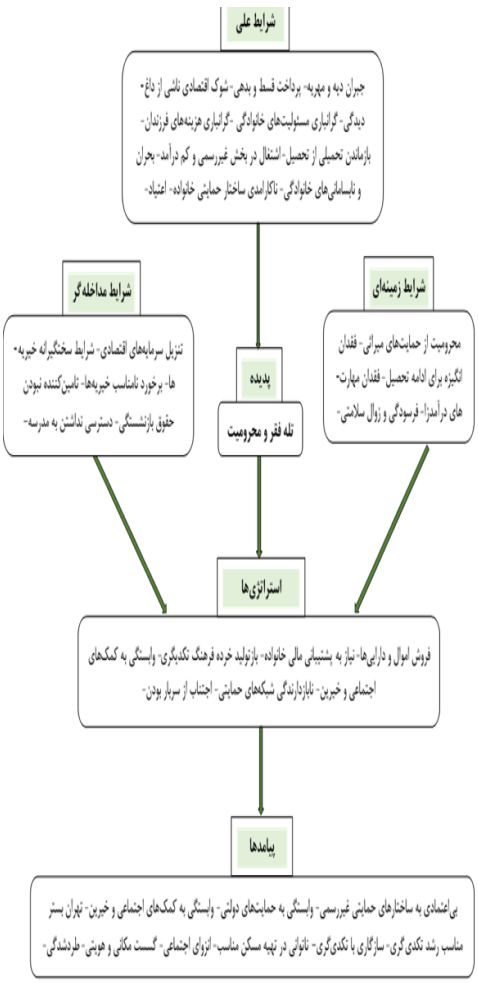
مدل پارادایمی

مدل پارادایمی تحقیق حاضر با پدیده مرکزی (تله فقر و محرومیت) سالمندان، فرایند منجر به تکدی‌گری را تشریح می‌کند.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

شکل شماره ۱. مدل پارادایمی پژوهش

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

طرح‌واره نظری

روایت سالمندی در جامعه ایران تحت‌تأثیر تحولات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و در ارتباط با نهادهایی چون دولت، اقتصاد و خانواده، به شکلی چندساحتی و پرمخاطره شکل گرفته است. در این فرآیند، سرمایه‌های سالمندان (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سلامتی) نقش حفاظتی مهمی در برابر چالشهای زندگی دارند. تنوع در تجربه‌زیسته سالمندان نیز ناشی از روابط قدرت و دسترسی متفاوت به این سرمایه‌هاست.

جامعه مخاطره‌آمیز، جامعه‌ای است که به‌واسطه تغییرات بنیادین در ساختارهای اجتماعی ازجمله دولت، اقتصاد و خانواده، تأثیرات عمیقی بر زندگی گروههای مختلف، به‌ویژه سالمندان، می‌گذارد. در چنین جامعه‌ای، کاهش نقش حمایتی دولت و ناکارآمدی در تأمین خدمات مناسب، باعث شده سالمندان، به‌خصوص در طبقات پایین، با ناامنی اجتماعی و ضعف حقوق بازنشستگی مواجه شوند.

بازنشستگی دیگر تضمین رفاه نیست و این وضعیت، زمینه‌ساز گسترش پدیده سالمندان متکدی شده است. سالمندان فقیر به دلیل ناامنی اقتصادی و نبود حمایت، در معرض آسیبهای جدی قرار دارند و گاهی ناچار به تکدی‌گری یا اشتغال در مشاغل غیررسمی می‌شوند. بسیاری از آنان، به‌ویژه کارگران بازنشسته با حقوق ناکافی، دوباره وارد بازار کار می‌شوند. این وضعیت ناشی از بی‌ثباتی اقتصادی است که فشار اصلی آن بر سالمندان طبقات پایین وارد می‌شود.

تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اخیر، نقش حمایتی خانواده از سالمندان را تضعیف کرده است. خانواده‌ها به دلیل فشار مالی، مسئولیتهای سنگین و نابسامانیهای داخلی، در تأمین مراقبت از سالمندان ناتوان شده‌اند. این شرایط گاه به طرد سالمندان از سوی فرزندان منجر می‌شود. برخی سالمندان تا زمانی که توان حمایت دارند، نقش حامی را ایفا

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

می‌کنند اما با کاهش این توان، با بی‌توجهی و طرد مواجه می‌شوند. در نبود حمایت کافی دولت و با نابسامانی اقتصادی، خانواده ایرانی دیگر توان ایفای نقش سنتی در مراقبت از سالمندان را ندارد.

درنتیجه، مسئولیت فردی سالمندان و میزان برخورداری آنها از سرمایه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، خانوادگی و سلامت اهمیت می‌یابد. این سرمایه‌ها تجربه سالمندی را شکل می‌دهند و نابرابری در دسترسی به آنها باعث تنوع در کیفیت زندگی سالمندان می‌شود. به همین دلیل، «سالمندی چندساحتی» به‌عنوان مفهومی شناخته می‌شود که نشان می‌دهد سالمندی برای هر فرد تجربه‌ای متفاوت و وابسته به سرمایه‌های در اختیار اوست.

درنهایت، سالمندان محروم که از حمایت خانوادگی و سرمایه کافی بی‌بهره‌اند، بیشتر در معرض آسیبهای اقتصادی و اجتماعی قرار دارند. فشارهای مالی و ناامنی شغلی، آنها را به حاشیه جامعه و گاه به تکدی‌گری می‌کشاند. این وضعیت ضرورت توجه جدی سیاست‌گذاران و نهادهای حمایتی را نشان می‌دهد.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

شکل شماره ۲. طرح‌واره نظری پژوهش

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

بحث

شهر تهران، به‌عنوان کلان‌شهری پرجمعیت و مهاجرپذیر، زمینه‌ساز گسترش تکدی‌گری در میان سالمندان شده است. رشد شتابان شهرنشینی و عدم تعادل در ساختار اجتماعی، شرایطی فراهم کرده که در آن سالمندان به دلیل فشارهای ساختاری، تجربیات تلخ زیسته و فرسایش سرمایه‌های اجتماعی و اقتصادی، ناچار به تکدی‌گری شده‌اند.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که اشتغال ناپایدار در مشاغل غیررسمی، فاقد هرگونه حمایت بیمه‌ای یا امنیت شغلی بوده و سالمندان را در چرخه فقر مزمن قرار داده است. از منظر نظریه فرصتهای افتراقی (کلوارد و اوهلین، ۱۹۶۰) و سرمایه‌های اجتماعی و اقتصادی بوردیو (۱۹۸۶) حذف این افراد از مسیرهای رسمی موفقیت و فقدان سرمایه‌های حیاتی، آنها را به سمت تکدی‌گری سوق داده است.

بحرانهای خانوادگی نیز سهم بزرگی در این مسیر داشته‌اند. طلاق، فوت همسر، اعتیاد اعضای خانواده و طرد از سوی فرزندان، ساختار حمایتی خانواده را در هم شکسته‌اند. بر اساس نظریه بی‌سازمانی اجتماعی و کنترل اجتماعی، فروپاشی خانواده در سالهای کودکی و نوجوانی می‌تواند عامل اصلی بروز انحراف و فقر در بزرگسالی باشد. سالمندانی که باید در خانواده پناه داشته باشند، گاه از سوی همان خانواده رانده شده‌اند. در کنار آن، تغییر ارزشهای فرهنگی خانواده‌ها باعث شده فرزندان، والدینی را که دیگر کارایی اقتصادی ندارند، تحقیر و طرد کنند. این طرد، شکلی از بی‌هنجاری بین نسلی است که طبق نظریه آنومی دورکیم (۱۹٦٤) و طرد اجتماعی، فرد را از حمایتهای حیاتی خانوادگی و اجتماعی جدا می‌کند.

برخی سالمندان برای تسکین دردهای مزمن یا فرار از فشارهای روانی به مصرف مواد روی آورده‌اند. این وابستگی، آنها را از هر نوع درآمد رسمی دور کرده و مطابق نظریه کنترل اجتماعی (هرشی، ۱۹٦۹) و ساخت‌یافتگی (گیدنز، ۱۹۸٤)، در ساختارهایی گرفتار کرده که امکان رهایی از فقر را از آنها گرفته‌اند.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

سالمندانی که به دلیل اختلاف یا ناعدالتی، از ارث بی‌بهره مانده‌اند، نه‌تنها سرمایه اقتصادی، بلکه سرمایه نمادین و احترام خانوادگی خود را نیز ازدست‌داده‌اند. این محرومیت، مصداقی از طرد نمادین در چارچوب خانواده است. فقر آموزشی و ترک تحصیل در کودکی نیز مانع ورود این افراد به بازار کار رسمی شده است. مطابق نظریه سرمایه فرهنگی بوردیو (۱۹۸۶) و فرصتهای افتراقی (کلوارد و اوهلین، ۱۹۶۰)، نبود تحصیلات و مهارت، زمینه‌ساز فقر شغلی و ساختاری شده و فرد را در حاشیه نگه می‌دارد.

از نظر جسمی، سالمندان دچار فرسودگی شدید بوده‌اند. بیماریهای مزمن، نبود بیمه درمانی و ناتوانی در تأمین هزینه‌های پزشکی، آنها را درگیر فقر درمانی و وابستگی کرده است. طبق نظریه سرمایه جسمانی بوردیو، فرسودگی جسمی به معنای حذف از بازار کار، استقلال و جایگاه اجتماعی است وضعیت، هم‌زمان با طرد زیستی و کرامت‌زدایی تحلیل می‌شود.

بسیاری از سالمندان نیز وابسته به کمکهای خیریه‌اند؛ اما تجربه آنان نشان می‌دهد که این کمکها ناکارآمد، تحقیرآمیز و ناپایدار هستند. نبود شفافیت، رفتارهای نامناسب و شرایط سخت‌گیرانه، موجب شده حتی این حداقل حمایتها نیز برایشان دردسرساز شود. این امر با نظریه طرد اجتماعی و فقر نمادین بوردیو هم‌خوان است؛ جایی که کرامت انسانی نادیده گرفته می‌شود.

پدیده مهم دیگر، «بازتولید خرده‌فرهنگ تکدی‌گری» است. برخی سالمندان در خانواده‌هایی بزرگ شده‌اند که تکدی‌گری در آن رایج بوده و به‌عنوان یک سبک بقا آموزش داده شده است. این پدیده مطابق نظریه همنشینی افتراقی(ساترلند، ۱۹۴۷)، رفتاری آموخته‌شده و بین‌نسلی است.

مشکل مسکن نیز به‌عنوان عاملی کلیدی در وابستگی به تکدی‌گری مطرح است. بسیاری در خانه‌های اجاره‌ای، کوچک یا نیمه‌بی‌خانمان زندگی می‌کنند. نبود مسکن امن، مصداق

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

روشنی از حذف ساختاری است. تهران، با جمعیت بالا و نظارت ضعیف، بستری مناسب برای تکدی‌گری شده است. به گفته مشارکت‌کنندگان، این شهر در مقایسه با دیگر مناطق، محیطی درآمدزا و قابل‌تحمل‌تر برای تکدی‌گری است. نظریه بی‌سازمانی شهری (پارک و همکاران، ۱۹۲۵) این وضعیت را با نقش ساختاری کلان‌شهرها در شکل‌گیری خرده‌فرهنگهای انحرافی توضیح می‌دهد. درنهایت، بسیاری از سالمندان به‌مرورزمان با نقش متکدی سازگار شده‌اند. ابتدا با شرم و تردید، اما به‌تدریج آن را به‌عنوان تنها گزینه پذیرفته‌اند. طبق نظریه بحران نقش و عادت‌واره بوردیو، در غیاب نقشهای جایگزین، حتی نقشهای تحقیرآمیز هم پذیرفتنی می‌شوند.

سرمایه‌های در اختیار سالمندان، نقشی اساسی در تعیین کیفیت زندگی آنان ایفا می‌کنند و می‌توان از این سرمایه‌ها به‌عنوان ابزاری تحلیلی برای توضیح نابرابریهای موجود در تجربه سالمندی بهره گرفت. یافته‌های این پژوهش با نظریه‌های سرمایه‌های بوردیو، آنومی مرتن (۱۹۶۸) و محرمیت نسبی (فشارهای ناشی از وضعیت مالی، داغ‌دیدگی ناشی از نبود شغل، درآمد و آموزش، گرانباری مسئولیتهای خانوادگی) قابل تبیین است. همچنین اقتصاد برگرفته از نئولیبرالیسم در ایران نه‌تنها در تولید فقر، بلکه در تثبیت و عادی‌سازی آن نقش دارد.

این پژوهش، در مقایسه با مطالعات داخلی و خارجی، با ارائه تحلیلی عمیق‌تر از ابعاد روانی، فرهنگی و نمادین تکدی‌گری، نشان می‌دهد طرد خانوادگی، بی‌ثباتی ساختاری و ضعف در سیاستهای حمایتی، عوامل اصلی گرایش سالمندان به تکدی‌گری در تهران هستند. در پایان با توجه به یافته‌های این پژوهش پیشنهاد مطالعات نظری در رابطه با تأثیر فرهنگ و هویت اجتماعی بر رفتارهای تکدی‌گری، تحلیل نقش شبکه‌های اجتماعی و حمایتهای غیررسمی در زندگی سالمندان متکدی، ایجاد و توسعه مدلهای تفسیرگرایانه که به تحلیل پیچیدگیهای اجتماعی و اقتصادی پدیده تکدی‌گری انجام می‌شود که منجر به پرشدن خلأ نظری پژوهشهای آتی مرتبط با این حوزه خواهد شد. همچنین در حوزه پیشنهادات

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

سیاست‌گذاری ورود سازمان‌های مرتبط با خدمات اجتماعی نظیر بهزیستی، شهرداری، کمیته امداد و ایجاد یک سیستم نظارتی و ارزیابی برای مراکز خیریه است که به ارائه خدمات به سالمندان متکدی برای حمایتهای مادی و اقتصادی از متکدیان آسیب‌دیده مطرح می‌شود.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاقی

در پژوهش حاضر، تمامی ملاحظات اخلاقی، ازجمله رعایت اصول امانت‌داری، صداقت و پرهیز از سرقت علمی، موردتوجه قرار گرفته است.

مشارکت نویسندگان

تمامی نویسندگان مشارکت قابل‌توجهی در انجام این پژوهش داشته‌اند.

تأمین مالی

این پژوهش هیچ‌گونه حمایت مالی دریافت نکرده است.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌کنند که هیچ‌گونه تعارض منافعی وجود ندارد.

قدردانی

از تمامی افرادی که در انجام این پژوهش همکاری و مشارکت داشته‌اند، صمیمانه قدردانی و تشکر می‌شود.

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

- Adebayo, K. O., Fayehun, O., Falase, O. S., & Adedeji, I. A. (2014) Socio-economic context of begging among the elderly in Nigeria. ***The Nigerian Journal of Sociology and Anthropology***, 12(1), 86–105. DOI: DOI: https://doi.org/10.36108/NJSA/4102/12(0160)

- Ashayeri, T. & T. Jahanparvar (2022) A sociological study of street begging culture as a social issue. Strategic Studies of Culture, 2. (In Persian). https://www.magiran.com/p2510915

- Azadarmaki, T., M. Kousheshi & S. Parvaei. (2021). A critical approach to the commodification of health and the exclusion of impoverished elderly people. ***In Social Studies and Research in Iran, 175–212***. (In Persian) DOI: https://doi.org/10.22059/jisr.2020.279953.857

- Bourdieu, P. (1986). ***Theory and Research for the Sociology of Education*** (In Cultural theory: An anthology), 241–258.

- Charmaz, K. (2006). ***Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis***. Sage Publications.

- Cloward, R. A. & L. E. Ohlin. (1960). ***Delinquency and opportunity: A study of delinquent gangs***. Free Press. https://books.google.com/books/about/Delinquency_and_Opportunity.html?id=uT6BAAAAQBAJ

- Cumming, E. & W. E. Henry. (1961). ***Growing old: The process of disengagement***. https://archive.org/details/growingoldproces0000cumm

- Durkheim, E. (1964). ***The division of labor in society*** (In Social Theory Re-Wired. Routledge.

- Faizah, N. & T. Hamidah (2024) The Phenomenon of "Aa Pity Aa" in the Perspective of the Qur'an (Study of Al-Azhar Tafsir on the Verse of Asking). ***Journal of Learning on History and Social Sciences***, 1, 89–99. https://www.researchgate.net/publication/388108525_the_phenomenon_of_aa_pity_aa_in_the_perspective_of_the_qur'an_study_of_al-azhar_tafsir_on_the_verse_of_asking

- Ghanatpisheh, E. A., Fathi-Azar, E., & Adib. (2016). Organizing and successfully controlling begging in metropolises: A case study of the Charity Institute for Supporting the Needy in Tabriz. ***In Economic Sociology and Development***, 131–164. (In Persian) https://sociology.tabrizu.ac.ir/article_6405.html

- Giddens, A. (1984). The constitution of society: Outline of the theory of structuration. Univ of California Press. https://www.ucpress.edu/book/9780520057289/the-constitution-of-society

- Habibpour Gatabi, K. & N. Ataollahi (2023) Aging and the reproduction of exclusion: A study of the experiences of the elderly in Karaj of exclusion in family relations. ***Iranian Journal of Social Studies***, 16, 27–53. (In Persian) https://www.magiran.com/p2653150

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

- Hirschi, T. (1969) ***Causes of Delinquency University of California Press Berkeley***. CA Google Scholar. https://doi.org/10.2307/2576768

- Lankenau, S. E. (1999) Panhandling repertoires and routines for overcoming the nonperson treatment. ***Deviant behavior***, 20, 183–206. DOI: https://doi.org/10.1080/016396299266551

- Manouchehri, M., Mohseni-Nejad, S., & Khormian, F. (2023) Identifying the psychological and social needs, issues, and problems of the elderly and prioritizing them: A qualitative study. Developmental Psychology Quarterly: ***Iranian Psychologists***, 19, 401–408. http://noo.rs/WNJoU

- Matei, E., L. Dumitrache, G. Manea, O. Cocos & C. Mihalache (2013) Begging phenomenon in Bucharest city: dimensions and patterns of expression. ***Revista de Cercetare si Interventie Sociala***, 43, 61. https://www.rcis.ro/ro/section1/104-volumul-432013decembrie/1224-begging-phenomenon-in-bucharest-city-dimensions-and-patterns-of-expression.html

- Merton, R. K. (1968). Social theory and social structure. ***Simon and Schuster*** https://books.google.com/books/about/Social_Theory_and_Social_Structure.html?id=dyqZOcux9o0C.

- Niazi, M., Siyadatian Arani, S. H., Khoshbiyani Arani, F., Farhadian, A. (2023) A phenomenological explanation of the challenges of the elderly in Kashan city. ***Journal of Aging Psychology,*** 9, 135–150. DOI:https://doi.org/10.22126/jap.2023.9264.1711

- Onagun, A. I. (2016) Relationship between street-begging and poverty in Ilorin Emirate, Kwara State, Nigeria. ***International Journal of Health Economics and Policy***, 1, 6. https://www.sciencepublishinggroup.com/article/10.11648/j.hep.20160101.12

- Park, R. E., Burgess, E. W., & McKenzie, R. D.. (1925). ***The city***. University of Chicago Press. University of Chicago Press. https://dl1.cuni.cz/pluginfile.php/968107/mod_resource/content/1/Park_TheCity.pdf

- Parsons, T. (1951). ***The social system***. Free Press. https://books.google.com/books/about/The_Social_System.html?id=FEWj6qIiXcQC

- Parvaei, S., & Mousaie, M. (2020) Elderly exclusion in the realm of social policy-making: An analysis of post-revolution development programs. ***Iranian Journal of Social*** Issues, 10, 59–83. (In Persian) https://jspi.khu.ac.ir/article_8125.html

- Patton, M. Q. (2001). How to use qualitative methods in evaluation. A review of literature. ***Joseph Rowntree Foundation***. https://www.semanticscholar.org/paper/How-to-use-qualitative-methods-in-evaluation-Patton/f9097f16ad4247126f7cd4da57054f4bf26d0b70

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]

- Rizkiandi, R. (2022) Fenomena Pengemis DI Kota Mataram: Studi Konstruksi Sosial Tentang Strategi Bertahan Hidup Pengemis DI Kecamatan Sekarbela Kota Mataram. Journal Ilmiah Rinjani: ***Media Informasi Ilmiah Universitas Gunung Rinjani***, 10, 27–34. https://www.researchgate.net/publication/362584742_fenomena_pengemis_di_kota_mataram_studi_konstruksi_sosial_tentang_strategi_bertahan_hidup_pengemis_di_kecamatan_sekarbela_kota_mataram

- Roy, A., M. H. Mandal, K. P. Sahoo & G. Siddique (2023) Investigating the relationship between begging and homelessness: Experiences from the street beggars of Kolkata, West Bengal, India. ***Human Arenas***, 1–23. DOI: https://doi.org/10.1007/s42087-023-00330-0

- Srinivasan, I. & B. Sahayam D (2024) "Homeless Life to Hopeful Life of Elderly Beggars"-: Before and After Rehabilitation: A Qualitative Approach. Gerontology and Geriatric Medicine, 10, 23337214231222738. DOI: https://doi.org/10.1177/23337214231222738

- Sutherland, E. H. (1947). ***Principles of criminology***. Lippincott Company. https://archive.org/details/principlesofcrim00suth

- Vanisha, S. (2024) Fenomena Pengemis Lansia Di Banda Aceh. JAROW: ***Journal of Ar-Raniry on Social Work***, 2, 99–112. https://doi.org/10.22373/jarow.v2i1.4235

- Waleleng, G. J. & M. Pratiknjo (2023) Faktor-Faktor Terjadinya Gelandangan Dan Pengemis Di Kota Manado. ***Agri-Sosioekonomi***, 19, 717–726–717–726. https://doi.org/10.35791/agrsosek.v19i1.46924

[Downloaded from refahj.uswr.ac.ir on 2026-11-14]

[DOI: 10.22034/refahj.26.2.1140.3]